

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดจันทบุรี เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับอ่าวไทย ตั้งอยู่ภาคตะวันออกของไทย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากพื้นที่ของจังหวัดจันทบุรีมีสภาพความสมบูรณ์ของดิน ภูมิอากาศ และความชุ่มชื้น เหมาะแก่การทำเกษตรกรรมเป็นอย่างยิ่ง มีจำนวนครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น 67,307 ครัวเรือน จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีพืชเศรษฐกิจอย่างทุเรียน ซึ่งเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและทำรายได้ให้กับจังหวัดมากที่สุด โดยปัจจุบันมีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนทั้งสิ้น 281,486 ไร่ มากที่สุดในภาคตะวันออกและเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ คิดเป็นมูลค่า 5,750.89 ล้านบาท (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี, 2548) ผลผลิตจะออกสู่ตลาดประมาณเดือนเมษายน - พฤษภาคมของทุกปี

จากอดีตจนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2554 การทำสวนทุเรียนนั้นแม้จะเป็นรายได้หลักของจังหวัดจันทบุรี แต่การทำสวนทุเรียนหรือแม้กระทั่งผลไม้ชนิดอื่น ๆ ที่เกษตรกรภายในจังหวัดเพาะปลูกเป็นจำนวนมากนั้น ก็ยังมีปัญหาเกี่ยวกับราคาผลผลิตตกต่ำ ผลผลิตไม่มีคุณภาพ ไม่มีตลาดที่รองรับผลไม้ที่เพียงพอ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาเรื้อรังที่เกิดขึ้นมานาน โดยที่แต่ละปีก็จะมีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนเข้ามาให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประกันราคา หรือมีเงินช่วยเหลือจาก คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร หรือการรวมตัวก่อตั้งสหกรณ์ของกลุ่มเกษตรกรเพื่อรับซื้อผลผลิตของเกษตรกรที่ออกมาอย่างมากมายในแต่ละปีจนทำให้เกิดราคาผลผลิตตกต่ำ จากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้สามารถแบ่งออกมาเป็นประเด็นสำคัญได้ 2 ด้าน คือ ด้านการตลาด และด้านการผลิต ด้านการตลาดจะมีปัญหาที่ว่าทุเรียนนั้นนิยมส่งออกในรูปแบบของผลไม้สด ทำให้ต้นทุนในการส่งออกสูงเนื่องจากอายุในการบริโภคสั้นเพราะเป็นผลไม้สด ยังขาดเทคโนโลยีในการยืดอายุเพื่อชะลอการจำหน่าย ตลาดในการส่งออกค่อนข้างแคบคือส่วนใหญ่จะส่งออกในแถบเอเชีย เช่น เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย จีน ฯลฯ ส่วนในด้านการผลิตนั้น เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการควบคุมผลผลิตที่จะออกสู่ตลาดในแต่ละปี อีกทั้งยังขาดในเรื่องของคุณภาพของผลผลิต ซึ่งถือว่าสำคัญมาก เพราะในปัจจุบันในช่วงต้นฤดูของการ

เก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งเป็นช่วงที่ผลผลิตมีราคาสูง ทำให้ตัวเกษตรกร หรือแม้กระทั่งตัวพ่อค้าคนกลาง รับผิดชอบเกี่ยวผลผลิตก่อนที่จะได้ระยะเวลาเก็บเกี่ยว ทำให้ผลผลิตที่ออกมาไม่มีคุณภาพ ปัญหาที่ตามมาคือ ราคาตกต่ำลง เมื่อผลผลิตไม่มีคุณภาพถูกส่งออกไป และมีการตรวจสอบว่าสินค้าไม่ได้มาตรฐานการส่งออก ทำให้ตลาดปลายทางไม่มีการสั่งซื้อผลผลิตของเกษตรกร ก็จะยิ่งทำให้ตลาดการส่งออกแคบลงไปอีก

จากสภาพปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงความต้องการของเกษตรกรว่าต้องการให้หน่วยงานจากภาครัฐนั้นเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของการผลิต และการตลาดในแนวทางใดบ้าง และที่ผ่านมานั้นภาครัฐได้เข้ามาให้การช่วยเหลือเกษตรกรสวนทุเรียน หรือผลผลิตชนิดอื่นอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้มานี้ นำไปพัฒนาให้เป็นนโยบายในการแก้ไขปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นในระยะยาว ระยะสั้น เพื่อพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการของเกษตรกรสวนทุเรียนในการส่งเสริมการผลิต และการตลาดจากภาครัฐ: กรณีศึกษาเกษตรกรอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะปัญหาและความต้องการของเกษตรกรสวนทุเรียนในการส่งเสริมการผลิตและการตลาดจากภาครัฐ: กรณีศึกษาเกษตรกรอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ ความต้องการของเกษตรกรสวนทุเรียนในการส่งเสริมการผลิต และการตลาดจากภาครัฐ: กรณีศึกษาเกษตรกรอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ในการแก้ไขปัญหา และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ

สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ รายได้ต่อปี พื้นที่เพาะปลูก ปริมาณผลผลิตทุเรียนต่อปี วิธีการขายผลผลิต

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความต้องการของเกษตรกรสวนทุเรียนในการส่งเสริมการผลิต และการตลาด

ขอบเขตของพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ศึกษาเฉพาะครัวเรือนประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 21,145 ครัวเรือน (ข้อมูลจากข้อมูลพื้นฐานการเกษตรที่สำคัญ จังหวัดจันทบุรี ประจำปี 2553, สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี)

ขอบเขตของระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยและเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกันยายน 2554 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความต้องการ หมายถึง ความต้องการอยากได้ หรือประสงค์จะได้ และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ ในที่นี้หมายถึง ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐเพื่อให้สามารถปลูกและขายทุเรียนได้ผลผลิตดี
2. การผลิต หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานในการสร้างคุณค่าเพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งในการผลิตนั้นประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญหลายด้านในที่นี้หมายถึง ขั้นตอนกระบวนการตั้งแต่การปลูก จนกระทั่งการขายทุเรียน
3. การตลาด หมายถึง การดำเนินการทางธุรกิจในการขายสินค้า หรือผลผลิตเพื่อไปสู่ผู้บริโภค ในที่นี้หมายถึง การขายทุเรียนและกลไกทางการตลาด
4. เพศ หมายถึง เพศชาย เพศหญิง
5. รายได้/ ปี หมายถึง รายได้จากการจำหน่ายทุเรียนรวมในแต่ละปี
6. พื้นที่เพาะปลูกทุเรียน หมายถึง จำนวนพื้นที่ของเกษตรกรในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ที่ทำการเพาะปลูกทุเรียน
7. ปริมาณผลผลิตทุเรียนเฉลี่ย/ ปี หมายถึง จำนวนของผลผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เก็บเกี่ยวได้ในแต่ละปี คือ ต่ำกว่า 5 ตัน/ปี, 6 - 10 ตัน/ปี, 11 - 15 ตัน/ปี, มากกว่า 15 ตัน/ปี
8. วิธีการขายผลผลิต หมายถึง การที่เกษตรกรนำผลผลิตทุเรียนออกจำหน่ายสู่ตลาดซึ่งมีหลากหลายวิธี เช่น การขายผ่านพ่อค้าคนกลาง, นำไปขายด้วยตนเอง, ขายแบบเหมาสวน, และอื่น ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงระดับความต้องการของเกษตรกรสวนทุเรียนในการส่งเสริมการผลิต และการตลาดจากภาครัฐ: กรณีศึกษาเกษตรกรอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
2. ทราบถึงข้อเสนอแนะปัญหาและความต้องการของเกษตรกรสวนทุเรียนในการส่งเสริมการผลิตและการตลาดจากภาครัฐ กรณีศึกษา: เกษตรกรอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
3. หน่วยงานจากภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางในการวางแผน และกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการตลาด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ